НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
(протокол №5 від 28 серпня 2026 р.)
Голова Науково-методичної ради

_____ Оксана ШИНКАРУК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ВВЕДЕННЯ В ФІЗИЧНУ ТЕРАПІЮ В ПЕДІАТРІЇ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
спеціальність: І7 Терапія та реабілітація
спеціалізація: Фізична терапія
освітньо-професійна програма: Фізична терапія
статус навчальної дисципліни: обов'язкова
код дисципліни в освітньо-професійній програмі: ОК.ЦС 32
мова навчання: українська

Київ – 2026

РОЗРОБНИКИ:

Світлана ГАВРЕЛЮК, доцент кафедри терапії та реабілітації, кандидат медичних наук, доцент, shavreliuk@uni-sport.edu.ua

Євген ВАСИЛЕНКО, доцент кафедри терапії та реабілітації, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
yevovasylenko@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри від 17.08.2026 р., протокол № 22)

Завідувач кафедри _____ доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Олена ЛАЗАРЄВА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми Ольга ІВАНОВСЬКА

Начальник
навчально-методичного відділу Ольга Д'ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти _____ Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму і виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: періоди дитячого віку; фізичний і психомоторний розвиток дітей – оцінка та семіотика порушень; анатомо-фізіологічні особливості органів і систем у дітей, їх клінічне значення, методи обстеження та семіотика ураження: нервова система, кісткова система, м’язова система, шкіра і підшкірна клітковина, система дихання, серцево-судинна система, система травлення, сечова система, система крові, ендокринна система. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. The discipline is aimed at forming the general and professional competencies specified in the educational and professional program, including the ability to analyze the structure, normal, and individual development of the human body and to perform assessment and monitoring procedures in physical therapy to collect qualitative (observation, questionnaires) and quantitative (measurements and testing) data related to the patient’s/client’s physical condition, functional abilities, activity, and participation. Course load: 3 ECTS credits. Main topics: stages of childhood; physical and psychomotor development of children—assessment and semiotics of disorders; anatomical and physiological characteristics of organs and systems in children, their clinical significance, examination methods, and semiotics of pathology: nervous system, skeletal system, muscular system, skin and subcutaneous tissue, respiratory system, cardiovascular system, digestive system, urinary system, circulatory system, endocrine system. The final grade is determined based on the results of ongoing assessments and the final exam.

Мета навчальної дисципліни – формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до аналізу будови, нормального та індивідуального розвитку людського організму; пояснення патологічних процесів та порушень; виконання базових компонентів обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями; здійснення моніторингу реакцій і стану пацієнтів/клієнтів дитячого віку.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю І7 Терапія та реабілітація, спеціалізація І7.1 «Фізична терапія»

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 02	Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 03	Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 06	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК 07	Здатність до міжособистісної взаємодії
ЗК 11	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	
СК 01	Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові і пов’язані з ними функції, що забезпечують активність і участь особи.
СК 02	Здатність враховувати у практичній діяльності медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти, пов’язані з практикою фізичної терапії.
СК 03	Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп
СК 04	Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю
СК 06	Здатність, за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп, під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.
СК 07	Здатність провадити професійну діяльність для відновлення чи підтримки здоров’я пацієнта/клієнта відповідно до законів і правил, що регулюють практику фізичної терапії як самостійної професії, а також відповідних законодавчих та нормативних актів, етичного кодексу та професійного стандарту, загальнонаціональних цінностей та традицій населення України.

СК 08	Здатність ефективно спілкуватися, зокрема навчати пацієнта/клієнта, його родину й опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та обмежень життєдіяльності та популяризувати здоровий спосіб життя.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	10	0	26	0	54	90

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Нормальна анатомія людини»; «Біологічна хімія нормальна та рухової активності»; «Основи медичних знань»; «Загальна фізіологія людини»; «Латинська мова і медична термінологія»; «Медичне право, професійна етика та деонтологія», «Пропедевтика внутрішніх хвороб».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	л	п	с.р.
Тема1. Закономірності зростання, фізичного та психомоторного розвитку дітей.	10	6	8	16
Тема 2. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем, методика їх клінічного обстеження, семіотика уражень.	20	4	18	38
Всього годин:	**90**	**10**	**26**	**54**

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Закономірності зростання, фізичного та психомоторного розвитку дітей.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і

індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань внутрішніх органів для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійної діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп; ефективно спілкуватися, зокрема навчати пацієнта/клієнта, його родину й опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та обмежень життєдіяльності та популяризувати здоровий спосіб життя.

Тема 2. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем, методика їх клінічного обстеження, семіотика уражень.

Формування аналізу, синтезу та клінічного мислення щодо порушень структур і функцій, що забезпечують активність і участь особи згідно МКФ та їх врахування з практикою фізичної терапії. Аналіз будови і індивідуального розвитку людського організму і пов’язані з ними функції. Обстеження та контроль у фізичній терапії захворювань внутрішніх органів для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю. Моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати для провадження безпечної для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійної діяльності з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп; ефективно спілкуватися, зокрема навчати пацієнта/клієнта, його родину й опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та обмежень життєдіяльності та популяризувати здоровий спосіб життя.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Номер за порядком і назва теми практичних занять	Кількість годин
		денна форма
Тема 1. Закономірності зростання, фізичного та психомоторного розвитку дітей.	1. Вступ до фізичної терапії в педіатрії. Періодизація дитячого віку. Основні закони розвитку в онтогенезі.	2
	2, Анатомо-фізіологічні особливості новонародженого. Фізіологічні стани.	2
	3. Фізичний розвиток дитини. Методи оцінки, семіотика порушень.	2
	4. Психомоторний розвиток дитини.	2

	Методи оцінки, семіотика порушень.	
Тема 2. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем, методика їх клінічного обстеження, семіотика уражень.	5. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	6. Фізіологічні особливості психічного розвитку у дітей, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	7. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри і підшкірної клітковини, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	8. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	9. Анатомо-фізіологічні особливості м’язової системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	10. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	11. Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	12. Анатомо-фізіологічні особливості систем травлення і сечовиділення, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	13. Анатомо-фізіологічні особливості систем крові і ендокринної, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	2
	Всього годин:	26

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Завдання	Кількість годин
		денна форма
Тема 1.	Особливості розвитку в дитячому	7

Закономірності зростання, фізичного та психомоторного розвитку дітей.	віці – гетерохронність і ситемогенез. Акселерація і ретардація. Вікова періодизація в педіатрії. Сенситивні періоди розвитку дітей і підлітків. Загальні особливості збирання анамнезу у дітей. Методи об'єктивного клінічного обстеження дітей. Закони зростання в дитячому віці.	
	Особливості органів і систем у доношених і недоношених новонароджених. Особливості клінічного обстеження новонароджених. Фізіологічні стани. Опанувати техніку оцінки рефлексів періоду новонародженості. Пройти курси: https://members.physio-pedia.com/prematurity-and-high-risk-infants-course/ https://members.physio-pedia.com/ infant-terminology-and-primitive-reflexes-course/	8
	Семіотика уражень. Антропометрія, правила проведення. Методи оцінки фізичного розвитку. Опанувати непараметричний метод оцінки фізичного розвитку у дітей. Визначити складові оцінки психомоторного розвитку. Семіотика уражень. Розглянути що таке моторний розвиток. Методи оцінки. Опанувати шкалу HINE. Пройти курси: https://members.physio-pedia.com/learn/foetal-motor-development-promopage/https://members.physio-pedia.com/learn/infant-motor-and-cognitive-development-promopage/	8
Тема 2. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем, методика їх	Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження нервової системи.	7

клінічного обстеження, семіотика уражень.	Семіотика уражень. Опанувати техніку оцінки. Фізіологічні особливості психіки в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують психічні розлади. Семіотика уражень. Опанувати техніку оцінки.	
	Анатомо-фізіологічні особливості шкіри і підшкірної клітковини в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження шкіри і підшкірної клітковини. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації і оцінки. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження кісткової системи. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації, тестів оцінки. Пройти курс: https://members.physio-pedia.com/paediatric-bone-development-course/ Анатомо-фізіологічні особливості м'язової системи в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження м'язової системи. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації, тестів оцінки. Пройти курс: https://members.physio-pedia.com/learn/paediatric-musculoskeletal-development-promopage/	10
	Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження системи дихання. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації, перкусії, аускультації, тестів оцінки.	7

	Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження серцево-судинної системи. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації, перкусії, аускультації, тестів оцінки.	
	Анатомо-фізіологічні особливості систем травлення та сечовиділення в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження систем травлення та сечовиділення. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації, перкусії. Анатомо-фізіологічні особливості систем крові і ендокринної в залежності від віку. Скарги та особливості анамнезу, що характеризують ураження систем крові і ендокринної. Семіотика уражень. Опанувати техніку огляду, пальпації, перкусії.	7
	Всього годин:	54

Очікувані результати навчання з навчальної дисципліни: застосовування компонентів обстеження та використання методів й інструментів для визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму та оцінювання отриманої інформації.

знанням: про специфіку розвитку і зростання та анатомо-фізіологічні особливості органів і систем в дитячому віці;

умінням: аналізувати і застосовувати сучасні науково-доказові дані для виконання професійних завдань; застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію; визначати симптоми і синдроми; безпечно та ефективно використовувати обладнання для контролю реабілітаційних заходів; вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників задля проведення безпечної, ефективної та пацієнторієнтованої практичної діяльності.

Перелік результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю І7 Терапія та реабілітація, спеціалізація І7.1 «Фізична терапія»

Шифр	Результати навчання
РН 09	Аналізувати і застосовувати сучасні науково-доказові дані для виконання професійних завдань.
РН 10	Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021.
РН 11	Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію.
РН 12	Реалізовувати індивідуальну програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії під супервізією фізичного терапевта, уміти здійснювати заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій та асоційованих з ними обмежень активності та участі.
РН 13	Провадити пацієнтоцентричну практичну діяльність за узгодженням із пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами, членами мультидисциплінарної команди згідно нормативно-правових вимог та норм професійної етики.
РН 14	Провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність.
РН 15	Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні засоби реабілітації.
РН 16	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, зокрема у мультидисциплінарній команді.
РН 17	Проводити інструктаж та навчання пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, опікунів.
РН 18	Оцінювати результати виконання заходів фізичної терапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифіковувати поточну діяльність.

Порядок оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни:

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на лекційних, практичних заняттях, за виконання зазначених програмою індивідуальних завдань та робіт, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі засоби оцінювання під час заняття та розподіл балів, які може отримати здобувач за тему:

Засоби оцінювання результатів навчання та розподіл балів з дисципліни:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання під час заняття	Кількість балів за види робіт та загальна кількість балів за тему заняття
1. Вступ до фізичної терапії в педіатрії. Періодизація дитячого віку. Основні закони розвитку в онтогенезі.	Експрес-контроль або усна відповідь	4
2. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженого. Фізіологічні стани.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
3. Фізичний розвиток дитини. Методи оцінки, семіотика порушень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
4. Психомоторний розвиток дитини. Методи оцінки, семіотика порушень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
5. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
6. Фізіологічні особливості психічного	Експрес-контроль	4

розвитку у дітей, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4
7. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри і підшкіряної клітковини, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
8. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
9. Анатомо-фізіологічні особливості м'язової системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
10. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
11. Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
12. Анатомо-фізіологічні особливості систем травлення і сечовиділення, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
13. Анатомо-фізіологічні особливості систем крові і ендокринної, методика клінічного обстеження, семіотика уражень.	Експрес-контроль або усна відповідь. Симуляція, демонстрація практичних навичок.	4 4
	Всього балів:	100

Перед початком заняття науково-педагогічний працівник відповідно до силабусу навчальної дисципліни ознайомлює здобувачів вищої освіти із засобами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів,

які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 35 балів, до семестрового контролю не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення навчальної дисципліни.

Залік проводиться у порядку, визначеним Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті фізичного виховання та спорту України (нова редакція).

Рекомендовані основні та додаткові інформаційні ресурси:

Основні:

1. Пропедевтична педіатрія: підручник для студ. вищ. мед. навч. Закладів / В.Г. Майданник, В.Г. Бурлай, О.З. Гнатейко (та ін.); за ред. проф. В.Г. Майданника. – Вінниця: Нова книга, 2012. – 880 с.
2. Пропедевтика педіатрії в синдромах : підручник / [О. Р. Боярчук та ін.] ; за ред. О. Р. Боярчук, М. І. Кінаш. – Тернопіль : ТНМУ : Укрмедкнига, 2022. – 760 с.

Додаткові:

1. Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підруч.. – 5-є вид., переробл. і допов. — К.: Центр ДЗК, 2021. – 832 с.
2. Клінічне обстеження дитини. Навчальний посібник / О.В. Катілов, Д.В. Дмитрієв, К.Ю. Дмитрієва та ін. – Вінниця: Нова Книга, 2017 р – 520с.
3. https://www.physio-pedia.com/home/
4. https://www.freebookcentre.net/medical_books_download/Introduction-to-Pediatrics-by-Ysmu-After-M.-Heratsi.html
5. https://www.picmonic.com/pricing/physical-therapy